

PROMOTOAREA ȘCOLII ETNOGRAFICE NAȚIONALE

DR. HAB. ZINOVIA ȘOFRANSKY LA 70 DE ANI

Născută la 15 mai 1945, în satul Milești, raionul Nisporeni.

Etnolog, domeniul de cercetare: etnologie, antropologie culturală și istorică, în special țesăturile populare moldovenești, ștergarul tradițional moldovenesc, coloranții naturali și utilizarea lor în arta tradițională.

Doctor habilitat în istorie (2008), conferențiar cercetător (2009).

Absolvă școala medie din satul natal (1951 – 1961), după care a lucrat doi ani învățătoare în școala din sat. Face Facultatea de Filologie (1963 – 1968) la Universitatea de Stat din Chișinău. În anul 2000 susține teza de doctor în istorie cu titlul „Ștergarul tradițional moldovenesc. Geneza. Tipologie. Funcționalitate”, iar în anul 2008 – teza de doctor habilitat în istorie – „Geneza și evoluția cromaticii tradiționale în spațiul carpato-danubiano-pontic”, specialitatea 612.01 – Etnologie.

ACTIVITATE MUZEISTICĂ

În anii 1968 – 1978 a activat în cadrul Muzeului de Stat de Istorie și Studiere a Ținutului Natal în calitate de cercetător științific, unde a luat parte la completarea fondurilor etnografice ale muzeului și a participat activ la cercetarea în domeniul muzeisticii. Este fondatoarea expoziției etnografice a Muzeului de Arheologie și Etnografie al AȘM (1986). În această perioadă a desfășurat o multilaterală și prodigioasă activitate muzeistică: elaborează planul structural și tematic-expozițional al muzeului; colectează obiecte etnografice (circa 1 500 de exponate); asigură documentarea, inventarierea pieselor; efectuează conservarea și descrierea științifică a exponatelor; organizează multiple expoziții periodice locale, republicane și internaționale (Sankt Petersburg, Moscova, Leipzig etc.). În anul 1987 i se acordă Diploma de gradul III al Comitetului EREN (Expoziția Realizărilor Economice Naționale) din Moldova pentru merite deosebite în organizarea expoziției de Artă populară.

ACTIVITATE ȘTIINȚIFICĂ

Activează la Academia de Științe a Moldovei din anul 1978, în calitate de cercetător științific la Muzeul de Arheologie și Etnografie al AȘM și se ocupă de organizarea fondurilor etnografice (colecții de costume naționale, ștergare, țesături, broderii, covoare, unelte, ustensile etc.), realizând conservarea și descrierea științifică a exponatelor.

Din anul 1989 se transferă la Institutul de Etnografie și Folclor al AȘM în calitate de cercetător științific. În 1990 alcătuiește Catalogul album *Țesăturile populare moldovenești*, care include materiale inedite, colectate din Republica Moldova și Bucovina, cu text în trei limbi (română, engleză, rusă) și cu fotografii color. De la 1 aprilie 1999 a fost transferată la Secția Probleme generale ale Etnografiei a Institutului de Arheologie și Etnografie al AȘM.

Acumulează vaste cunoștințe și un bogat material de teren în domeniul etnografiei, ceea ce a servit ca reper pentru elaborarea și susținerea cu succes a tezei de doctor în istorie (2000) la specialitatea Etnografie, etnologie și antropologie pe lângă Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei – „Ștergarul tradițional moldovenesc. Geneza. Tipologie. Funcționalitate”, conducător științific – Valentin Zelenciuc, iar din octombrie 2000 lucrează în calitate de cercetător științific superior.

După susținerea tezei de doctor continuă publicarea mai multor lucrări în domeniul țesăturilor tradiționale în reviste de specialitate. Din anul 2000 și

până în prezent preocupările sale științifice sunt legate de studiul cromaticii populare. În 2008 acestea s-au soldat cu susținerea tezei de doctor habilitat în istorie – „Geneza și evoluția cromaticii tradiționale în spațiul carpato-danubiano-pontic”, la specialitatea 612.01 – Etnologie. Lucrarea a fost susținută pe lângă Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM care a fost format în urma reorganizării Institutului de Arheologie și Etnografie, Institutului de Cercetări Interetnice și Institutului Studiul Artelor, unde activează Zinovia Șofransky până în prezent.

ACTIVITATE ȘTIINȚIFICĂ EDITORIALĂ

Pe parcursul activității sale în Academia de Științe a Moldovei a publicat 7 monografii în ediții naționale și internaționale: *Ștergarul tradițional moldovenesc*. Editor: Institutul Român de Tracologie. Seria Biblioteca Thracologică. București, Chișinău, 2002, 233 p.; *Paleta culorilor populare*. Editura *Etnologica*, București, 2006. 163 p.; *Coloranții vegetali în arta tradițională*. Tipografia „Business-Elita” SRL, Chișinău, 2006. 471 p.; *Pigmenții minerali în arta decorativă*. Editura *Etnologica*, București, 2009, 170 p.; *Coloranți și aditivi de origine animală*. Editura *Etnologica*, București, 2010. 164 p.; *Mileștii Mari. O istorie rescrisă* (coautor A. Langa). Tipografia Centrală, Chișinău, 2010. 288 p.; *Cromatica tradițională românească. Terminologia, modalitățile de dobândire și funcționalitate a coloranților naturali în spațiul carpato-danubiano-pontic* (coautor V. Șofransky). Editura *Etnologica*, București, 2012, 454 p.

CONTRIBUȚII NOTORII LA DEZVOLTAREA ȘTIINȚEI

Pe tema supusă cercetării au fost publicate cca 60 de articole științifice în culegeri naționale și internaționale, în reviste de specialitate din mai multe țări (România, Ucraina, Rusia).

- *Coloranți și aditivi de origine animală* (2010) este o lucrare în care s-a efectuat clasificarea științifică a materialelor colorante cu indici cunoscuți și frecvenți din clase de pigmenți de origine animală; sunt prezentați pigmenții de origine minerală prin utilizarea lor la colorarea sticlei, la decorul ceramicii, a pieselor din lemn, piatră; este evidențiată legătura dintre ornamentica și modurile de obținere a vopselelor dintr-o sursă sau din mai multe surse, soldate cu efecte optice speciale. În anul 2010, pentru această lucrare, autoarea a fost menționată cu premiul Academiei de Științe a Moldovei.

- *Cromatica tradițională românească. Terminologia, modalitățile de dobândire și funcționalitate a coloranților*

naturali în spațiul carpato-danubiano-pontic (2012) este o lucrare de sinteză, care cuprinde denumirile populare ale culorilor și nuanțelor lor (etimologia, sinonimele, semnificația); evoluarea și cercetarea surselor tinctoriale naturale – coloranții vegetali, minerali și animalici; depistarea metodelor de vopsire cu pigmenții acestor coloranți ai textilelor, pieselor din piele, lemn, os, lut etc.; studierea cromaticii decorului tradițional; spectrului fizic al culorilor, surselor de proveniență a coloranților, modului de vopsire, natura suportului, predestinația. În 2014, pentru lucrarea nominalizată autoarei i s-a acordat premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române.

ACTIVITATE DIDACTICĂ

Este abilitată cu dreptul de conducător și coordonează realizarea tezelor de doctorat la specialitatea 612.01 – Etnologie.

Afirmarea etnografiei în cadrul etnologiei ca știință la etapa contemporană datează din anii '50-'60 ai sec. al XX-lea. Printre fondatorii Școlii etnografice trebuie menționat doctorul habilitat în istorie, membrul corespondent al AȘM, profesorul Valentin Zelenciuc, sub egida căruia au fost pregătiți specialiști de talie mondială. Unul dintre aceștia este și doctorul habilitat în istorie Zinovia Șofransky care a preluat tradiția de formare a școlii științifice în etnologie. Actualmente, sub egida Domniei Sale și-au finalizat studiile la doctorat Ludmila Fulea (*Tipologia gospodăriei rurale din Republica Moldova*), Ludmila Moisei (*Ornamentica țesăturilor tradiționale din Republica Moldova în sistemul etnocultural european*); continuă să studieze doctorandele Carolina Cotoman (*Obiceiurile de înmormântare la moldovenii din stânga Prutului. Ultimul drum [a doua jum. a sec. XIX-XX]*) și Dorina Onică (*Satele moldovenești din apropierea fluviului Nistru ca modele de peisaje culturale*).

Dezvoltarea științei etnologice presupune astăzi nu doar investigarea problemelor etnografice, dar și abordarea interdisciplinară a lor. Acest fapt a fost demonstrat în teza de doctor habilitat în istorie, susținută în anul 2008 de către Zinovia Șofransky, dar și în multiple lucrări științifice ale sale.

Doctor habilitat Zinovia Șofransky a demonstrat calități organizatorice deosebite atât în procesul de cercetare, cât și în pregătirea cadrelor, rămânând un continuator și un promotor consecvent al tradițiilor și ideilor fondatorului Școlii etnografice autohtone.

Dr. Svetlana Procop